

...КОНФОРМНА

Пам'ятаєте казку Андерсена «Дюймовочка», той епізод, у якому Хрущ повівся не по-джентльменськи?

«Він, — розповідає Андерсен, — усівся з Дюймовочкою на найбільший лист, пригостив її солодким квітковим соком і сказав, що вона чарівна, хоча й зовсім по схожа на Хруща. Потім до них прилетіли гості — інші хрущі, які жили на тому дереві. Вони роздивлялися Дюймовочку з голови до ніг, панянки ворушили вусиками і говорили:

- У неї тільки дві ніжки! Яке убожество!

- У неї навіть немає вусиків!

- Яка в неї тоненька талія!

- Фі, вона схожа на людину! Яка вона негарна», — повторювали в один голос всі пані.

Насправді Дюймовочка була чарівна. Так вважав і Хрущ, який приніс її на дерево; але коли всі решта в один голос сказали, що вона потворна, він сам повірив в це і не став тримати її у себе — нехай йде куди знає, вирішив він.

І справа тут, мабуть, зовсім не у джентльменстві. Психологи таку *форму поведінки, яка з'являється під впливом групового тиску, реального чи уявного, називають конформністю*. Часто вона означає, що ми слідуємо певним нормам і стандартам, які диктують нам, як треба поводитись в тій чи іншій ситуації. В цьому полягає позитивна функція конформності. Можна вважати конформність негативною, коли вона придушує самостійне мислення і творчість, коли веде до шкідливих дій.

Психологи виділяють декілька причин, через які люди виявляють конформність. Розглянемо деякі з них.

Ототожнення з групою. Дитина може погоджуватися з іншими тому, що вона ідентифікує себе з членами групи і хоче походити на них ставленням до оточуючого, поведінкою, одягом тощо.

Добре, якщо дитина ототожнює себе з групою, у якої добрі ціннісні орієнтири, . На жаль, наші діти часто переймають не найкращі, м'яко кажучи, зразки поведінки, обирають байдкування, гультяйство, набувають байдужості, цинізму, жорстокості.

Бажання подобатися, страх бути непопулярним, аутсайдером. Чимало людей розуміють, що незгода з групою може зробити їх непопулярними. Група володіє багатьма способами контролю над своїми членами. Якщо одна особа в групі обере протилежний шлях, відхилиться всупереч груповій думці, то група

спочатку спрямовує свою енергію на те, щоб переконати її у необхідності бути такою, як всі. Якщо шлях переконання «по-доброму» не спрацьовує, група може стати ворожою. Якщо не допомагає слабка ворожість, група може почати карати, ізолювати, повністю відкинути того, хто проти (таких часто називають «білою вороною»).

Наявність певних рис особистості; ті, хто ними наділені, більше за інших бояться опиратися груповому тиску. Які ж це риси? Йдеться про низьку самоцінність, ригідність і потребу в суспільному схваленні. Такі люди більш схильні до конформності, ніж володарі протилежних властивостей пластичності, самодостатності, високої самоцінності.

ЯК ВИХОВАТИ У ДІТЕЙ ЗДАТНІСТЬ ПРОТИДІЯТИ НЕГАТИВНИМ ВПЛИВАМ?

Всі ми, батьки, хотіли б, щоб наші діти мали свій погляд, свою оцінку, свою позицію, вміли сказати своє слово, сподіваючись, що ті життєві принципи, що їх набули діти завдяки нашим старанням, допоможуть їм протидіяти негативним впливам небажаного товариства, встояти від різних спокус, якими сповнений світ нового покоління. І все певні хиби сімейного виховання провокують виникнення конформності із знаком «-». Розглянемо найбільш поширені помилки батьківського впливу.

Гіперопіка у сім'ї, яку, як правило, здійснює мати (бабуся), бо занадто довго вважає дитину маленькою, придушує її самостійність, надміру опікає її. Малюк звикає слухатися і виконувати всі поради дорослих, які вже спланували його життя до найменших дрібниць. Гіперопіка веде до безволля, безініціативності.

"Їзаківі рукавиці". Дитину тримають у постійному напруженні невідповідності, їй навіюють підкорення. Дитина або звикає до думки, що найсильніший завжди правий, краще не суперечити, або виявляє реакцію протесту.

Гіпоопіка, Дитина почуває себе непотрібною, зайвою, покинутою. Батьки лише час від часу згадують, що вона є, приділяють їй мінімум уваги. Вона змалку вимушена піклуватися сама про себе, заздрячи дітям, про яких піклуються батьки. Її потреби ніхто не хоче задовольнити. З часом така дитина починає почувати себе неповноцінною. А ми вже знаємо, що низька самооцінка є однією з тих рис, які сприяють конформності.

Бездоглядність — це гіпоопіка у вищій мірі. В такій сім'ї дитині не приділяється навіть мінімум уваги. Батьки забули, що вона є. А дитина шукає притулку де прийдеться.

Суперечливе виховання. Кожен дорослий член сім'ї виховує нащадка як хоче і як вмів, але кожен — по-різному. А дитина не в змозі засвоїти, що їй можна, а що ні. І вчиться до всіх пристосовуватися і догоджати кожному. Як же за таких обставин виробити власні погляди, принципи?

До уваги батьків

Науковці твердять, що дівчатка частіше спілкуються зі своїми батьками, а хлопчики — з друзями. Діти, зорієнтовані передусім на контакт з однолітками, а не батьками, мають неповні, невиразні уявлення про себе, інших людей,

негативно оцінюють своїх батьків, скаржаться на їхні вимогливість і контроль. Вакуум, що утворюється внаслідок, самоусунення багатьох батьків від спілкування з дитиною, негативно позначається на соціальній позиції зростаючої особистості.

Існують відмінності в поведінці дошкільників, матері яких терплячі і поблажливі, і дітей, чії матері владні, суворі, схильні до негативних санкцій. Діти, до яких ставляться поблажливо, часто виявляють примхливість, свавільність, зухвалість стосовно рідних. їм важко встановлювати товариські відносини, знаходити друзів. Проте це активні малюки, здатні добре орієнтуватись у навколишньому середовищі, вони вміють ризикувати, виявляють емоційну чутливість.

Діти, батьки яких зловживають контролем і покараннями, здебільшого зростають пасивними, покірними, залежними, конформними у стосунках, невпевненими, нездатними до ризику, до творчої активності.

Вчені вважають, що кожна особистість наділена важливою потребою — почувати себе унікальною.

Вчить дитину виявляти свою неповторність: читати вірш не так як всі, а по-своєму, висловлювати свою думку навіть тоді, коли вона суперечить прийнятим правилам, не заохочуйте «мавпізм», нехай дитина і наслідує чийсь зразок, але додасть до нього крапельку своєї фантазії.

Дитина повинна засвоїти те, що кожен має право бути таким, яким він є, яким він хоче показати себе (звичайно, якщо при цьому не порушуються моральні норми і правила): рижим, веснянкуватим, товстим, худим, яскраво емоційним і стриманим і т.ін.

Дбайте про свій авторитет. Не нав'язуйте, а творіть його спільними з дітьми справами, розмовами, відпочинком, своїм розумом і умінням, щирістю і відвертістю, готовністю приймати справедливі рішення. Тоді до Вашої думки дитина прислухається насамперед, до Вас звернеться у скрутні хвилини життя. Вона зможе зробити правильний вибір.

Педагогічний практикум

ЗАДАЧА № 1

Мати дівчинки не задоволена тим, що із усіх подруг її дочка цінує найбільш зіпсовану. Ця дівчинка Оля з неблагополучної сім'ї. А її дочка розвинута, , тим не менше тягнеться саме до неї. Матір вважає, що ця дівчинка з не найкращими манерами може зіпсувати її дитину.

Вона не розуміє свою дочку, але не знає, як краще вчинити: заборонити Наталці дружити з Олею чи змиритися з її вибором подруги.

? Що б Ви порадили матері Наталки?

Наша відповідь-порада.

По-перше, чужий вибір, а тим більше вибір власної дочки, слід поважати. Хоча і варто поспостерігати за розвитком стосунків, намагаючись зрозуміти, що для Наталки є найпривабливішим в цій дівчинці. Можливо, вона добра?

Відверта? Вміє співчувати?

По-друге, ми завжди маємо шанс коректно впливати не лише на своїх дітей, а й на їхніх друзів, якщо не встигли зайняти роль суворої, холодної, недоступної мами і нас радісно сприймають у дитячій кімнаті;

По-третє, спілкуючись з різними дітьми, з різних сімей, ваша дитина набуває соціальний досвід, який ніколи не буває зайвим.

І, нарешті, Ви завжди маєте можливість обговорювати з дитиною вчинки інших, манери, стилі поведінки, відмічаючи, чому саме це не варто наслідувати, а що є достойним. Найправильніша тактика: не намагатися уберегти дитину від різнохарактерних впливів, а сформувати в ній імунітет до всього негідного, непорядного, брудного.

Прочитайте разом з дітьми

ЛИСЯЧИЙ ХВІСТ

Побачив малий Зайко лисячий хвіст і здивувався: рудий, довгий, пухнастий. От і питає:

-Лиско, навіщо тобі такий довгий хвіст?

-Сліди замітати. Ось украду я курочку, люди женуться, от-от спіймають. А я біжу по снігу, слід замітаю. Люди й не знають, куди я побігла.

Приходить Зайко до матері і просить:

- Мамо, зроби мені з коноплі такий хвіст, як, у Лиски. Хочу сліди замітати. Хочу, щоб люди не знали, куди я побіг.

Мати й каже:

- Дурненький ти, Зайку. Тобі не тікати треба, а вміти будь-кого перехитрити. Побачиш людину з рушницею — то мисливець. Затаїсь і сиди тихенько. Він і не побачить тебе. Твій хвіст — твоя голова.

І погладила мати Зайчика — синочка лапкою по голові.

В.Сухомлинський

? Чим сподобався Зайкові лисячий хвіст?

—Чому він захотів мати такий самий?

До кого він звернувся зі своїм проханням?

- Чи добру пораду дала йому мати? А чи спас би зайця від мисливців лисячий хвіст? Зроби висновок сам.

«ЛЮДЕЙ СЛУХАЙ, А СВІЙ РОЗУМ МАЙ»

(білоруська народна казка)

Був один нерозумний чоловік. Захотілось йому піти на ярмарок. Зловив він білого півня, узяв за пазуху та й пішов. «Продам, — думає, — півня, куплю тютюну».

Він іще не дійшов до ярмарку, а тут уже його й купці зустрічають.

- Що продаєш, дядьку?

- Півня, — каже чоловік. Вийняв він з-за пазухи півня. Купці глянули,

головами похитали:

- Який же це півень? Це ж заяць!

«Жартують, — думає дядько, — лихо з ними!»

Забрав півня та й іде далі.

Пройшов він трохи — інші купці підбігають.

-Що продаєш?

-Півня.

-Який же це півень? Це ж заяць!

Придивився краще чоловік до свого півня: «А може й заяць? — думає. Не вір очам! Певно, правда, коли всі, як у бубон б'ють».

Прийшов чоловік на самісінький ярмарок. Людей там густо, яблуку ніде впасти. Такий гамір, гомін па ярмарку, що чоловік мало не оглух. Розгледівся він трохи і сам заходився кричати:

-Купіть зайця! Купіть зайця!

Підходить до нього жінка, дивується:

-Який же це заєць? Це ж півень!

Та чоловік на своєму стоїть:

-Заєць, кажу тобі, а не півень!

Зібрались люди. Глузують із жінки:

-Дядько правду каже! Хіба ж не бачиш, що це заяць!

Тут уже чоловік зовсім повірив, що він приніс на ярмарок зайця, а не півня. Але надокучило півневі тихо сидіти. Залопотів крилами та як закричить:

- Ку-ку-рі-ку!

Почувши це, чоловік зовсім з глузду з'їхав: заяць, а півнем співає! Викинув він півня з-за пазухи, сплюнув і пішов додому. Правду кажуть старі люди: Людей слухай, а свій розум май!

? Кожна людина часто постає перед вибором? діяти так, як вважає правильним вона сама або, не виділяючись із гурту, робити так, як більшість. Протистояти іншим, коли вони настирливо пропонують підтримати їхню компанію (часто ненайкращу), буває зовсім нелегко. Що обирати ти в подібних ситуаціях?